

Utlåtande 2005:145 RV (Dnr 328-4078/2004)

Redovisning av förstudie till ett nytt Stadsbibliotek

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden och fastighets- och saluhallsnämnden får i uppdrag att fortsätta arbetet med en fördjupad programstudie samt att utreda de ekonomiska förutsättningarna för ett nytt Stadsbibliotek.
2. Stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag att genomföra en arkitektävling för ett nytt Stadsbibliotek i enlighet med vad som anförs i detta utlåtande.
3. Det fortsatta arbetet med ett nytt Stadsbibliotek ska samordnas av stadsdirektören.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

Redovisningen av förstudie till ett nytt Stadsbibliotek godkänns.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Bakgrund

Under de senaste åren har frågan om ett lokaltillskott till det centrala Stadsbiblioteket vid Odengatan – Sveavägen aktualiserats. I Stockholms stads budget för år 2003 uppmanas kulturnämnden att *"initiativ tas i samarbete med stadsbyggnadsnämnden till en nödvändig utbyggnad av Stadsbiblioteket."* I budget för 2004 anges *"en tillbyggnad av Stockholms Stadsbibliotek vid Sveavägen kommer fortsätta att utredas."*

Uppdraget är nu genomfört i samverkan mellan gatu- och fastighetsnämnden, kulturnämnden och stadsbyggnadsnämnden. Resultatet redovisas i rapporten ”Stockholm växer – en förstudie till ett nytt Stadsbibliotek”, *bilaga 2*.

Sakområden som särskilt belysts är verksamhets- och lokalprogram för ett modernt bibliotek i ett framtida Stockholm, byggnadstekniska förutsättningar samt möjliga placeringar av en tillkommande biblioteksbyggnad. Förstudien fokuserar kring tre huvudalternativ.

Alternativ 1, Odenplan eller ”Vision Odenplansstråket”, bildar en ny biblioteksaxel utmed Odengatan mellan det etablerade läget vid Sveavägen och den starka publika nod som Odenplan med den nya city-banestationen kommer att utgöra. Alternativet innebär rivning och nybyggnad vid Norrtullsgatan och Odenplan intill nuvarande Läkarhuset.

Alternativ 2, Odengatan A, innebär att de tre lamellbyggnaderna och gårdarna mellan dessa bibehålls. Endast läsesalsflygeln rivs. Längorna binds samman med en nybyggnad mot kullen och mot huvudbyggnaden. Gårdarna föreslås glasas in.

Alternativ 3, Odengatan B, innebär rivning av de två lamellbyggnaderna närmast huvudbiblioteket och uppförande av en ny byggnad mot kullen. Längan närmast Odenplan, som innehåller bibliotekets administration, behålls och kopplas till nybyggnaden.

Remisser

Förstudien har remitterats för synpunkter till stadsledningskontoret, Stockholms Stadshus AB, gatu- och fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsmuseinämnden, utbildningsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Katarina-Sofia stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Liljeholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret konstaterar att förstudien saknar kostnadsberäkningar. Kontoret anser att förstudien måste kompletteras med ekonomiska förutsättningar innan det går att ta ställning till fortsatt hantering av frågan.

Stockholms Stadshus AB avstår från att besvara remissen med hänvisning till att ärendet i det här skedet varken berör moderbolaget eller något av dess dotterbolag.

Fastighets- och saluhallsnämnden beslutade, efter att ärendet överförts från gatu- och fastighetsnämnden, att godkänna gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande som redovisar arbetet med förstudien.

Stadsbyggnadsnämnden ställer sig positiv till ett fortsatt arbete efter förstudien och anför att nästa steg är en fördjupad programstudie.

Stadsmuseinämnden anser att endast alternativ 1, Odenplan efter omfattande bearbetning, kan ligga till grund för fortsatt planering. Nämnden anför att det också bör utredas vilka möjligheter som finns att använda befintliga lokaler som idag hyrs ut för kommersiella ändamål.

Utbildningsnämnden anser att det är positivt att antalet studie- och läseplatser med möjligheter till informationssökning utökas i staden. Nämnden anför att det är viktigt att studie- och läseplatserna och möjligheterna till informationssökning är anpassande för studerande på olika studienivåer, med svensk/utländsk bakgrund och för funktionshindrade.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd förespråkar av flera skäl alternativ 1, Odenplan framför de andra tillbyggnadsalternativen.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd har inget att erinra mot att huvudbiblioteket utvidgas och moderniseras i olika avseenden. Nämnden anser dock att innan ärendet förs till beslut i kommunfullmäktige bör det breddas med såväl ekonomiska analyser som möjliga alternativa strategier för biblioteksverksamheten i Stockholm.

Kungsholmens stadsdelsnämnd ställer sig tveksam till den omfattande om- och tillbyggnad som nu övervägs. Nämnden kan tänka sig många mer angelägna satsningar för de skattemedel som krävs än att bygga om huvudbiblioteket i den omfattning som föreslås.

Liljeholmens stadsdelsnämnd är positiv till ett nytt Stadsbibliotek men önskar en bredare redovisning av olika alternativa lokaliseringar utanför innerstaden. Nämnden anser att en arkitekttävling ska genomföras samt att ett öppet möte hålls för att diskutera frågan om Stadsbibliotekets framtida utformning.

Norrmalms stadsdelsnämnd ställer sig positiv till en tillbyggnad av huvudbiblioteket och förordar alternativ 1, Odenplan. Nämnden anför att även fastigheten och byggnaderna i korsningen Odengatan/Sveavägen, invid huvudbiblioteket, bör prövas som användning som del av det nya biblioteket.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att alternativ 1, Odenplan är det lokaliseringsförslag som lämpar sig bäst. Nämnden anför härutöver att det bör prövas om och hur Bobergs klassiska gasklockor i stadsutvecklingsområdet Hjorthagen kan ingå i ett samlat multimediantverk med Asplunds Stadsbibliotek som bas.

Mina synpunkter

”Stockholm växer – en förstudie till ett nytt Stadsbibliotek” innehåller en klargörande översikt av vilka krav som ställs på det moderna biblioteket i nutid och framtid. Vi lever i ett 24-timmars kunskapssamhälle sju dagar i veckan, där det livslånga lärandet är en allmän och naturligt pågående process. Kunskap är en framgångsfaktor i det utvecklade informationssamhället. Med IT- och multimediatekniken öppnas nya möjligheter att inhämta kunskap samtidigt som nya krav ställs.

I detta nya samhälle är Stadsbiblioteket en lika naturlig som central punkt för kunskapsinhämtande. Gunnar Asplunds fantastiska och berömda byggnad vid Odengatan – Sveavägen är dock inte ensamt rustat för att klara de utmaningar som finns redan idag.

Förstudien pekar på att de avgörande faktorerna för ett bibliotek är planeringen av möten mellan användare, medier och personal. Jag delar uppfattningen att det vanliga sättet att förvara, exponera, förmedla och använda medier inte är tillräckligt. Det moderna biblioteket rymmer många funktioner utöver den traditionella skönlitteraturen: att fungera som kommunikatek för såväl det formella som informella lärandet, att vara en plats för sociala möten, kultur- och programupplevelser, fungera som debattarena, ett barnens bibliotek och ett studie- och forskningsbibliotek. Det är en plats där ord och berättelse står i centrum och skapar oväntade möten med besökarna. För att möta de behoven krävs ett lokaltillskott vid sidan av det centrala Stadsbiblioteket.

Vi har genom undersökningar, analyser och visioner skapat klara målsättningar för hur Stockholm även i framtiden ska fortsätta vara en framgångsrik storstad. Stockholms stad vill och kommer att växa. På bara tre år, fram till år 2008, beräknas befolkningen öka med ca 50 000 till sammanlagt 800 000. För huvudbiblioteket beräknas för samma period antalet besökare fördubblas från 1,2 till 2,4 miljoner. Den planerade Citybananan och den nya T-banelinjen till Norra Station kommer radikalt att förändra resandeströmmarna i området. Därmed ökar incitamentet avsevärt för ett utbyggt huvudbibliotek.

Stadsbiblioteket är en av Stockholms internationellt mest kända byggnader och lockar ständigt nya besökare från hela världen. Jag delar stadsbyggnadsnämndens bedömning att en tillbyggnad till det centrala biblioteket förutsätter att byggnaden hålls intakt med dess nuvarande funktion som ”boktempel”. Stadsmuseinämnden anför att de två lamellbyggnaderna närmast Odenplan har ett synnerligen stort kulturhistoriskt värde och är av byggnadsminnesklass.

En tillbyggnad kräver en arkitektur som är kraftfull och unik på ett välbalanserat vis för att skapa dialog med Asplunds hus, människorna och samhäl-

let. Alla tre byggnadsalternativen i förstudien innebär också ett lokaltillskott intill den nuvarande huvudbyggnaden och förslagen ger utrymme för samspel med den omgivande parken och Observatorielunden. Med den planerade Citybanestationen blir det också viktigt att ett framtida Stadsbibliotek går hand i hand med den publika nod som skapas. Att den nya biblioteksaxel som uppstår utmed Odengatan kopplas till den nya stationsaxeln.

Att uppföra en tillbyggnad till Stadsbiblioteket är en stor kommunal investering med omfattande driftskostnader inför en lång framtid. På samma gång är behoven av ett nytt stadsbibliotek omfattande och det stadigt växande antalet besökares förväntningar stora på ett fungerande och modernt bibliotek. Platsen kring Odenplan står inför en infrastrukturell förändring som kommer att skapa en ny knutpunkt med möjligheter till ett kommersiellt centrum. I den förändringsprocessen är ett nytt Stadsbibliotek en viktig del.

Stadsledningskontoret konstaterar att förstudien inte innerhåller något om vilka ekonomiska förutsättningar som krävs för att bygga ett nytt Stadsbibliotek. Idag har vi endast uppskattade siffror vad gäller investerings- och driftskostnader. Jag delar bedömningen att i ett fortsatt arbete måste förstudien kompletteras med ekonomiska beräkningar och underlag innan kommunfullmäktige slutligen tar ställning till ett nytt Stadsbibliotek.

Det fortsatta arbetet efter den nu avslutade förstudien innebär en fördjupad programstudie. Där bör ett utredningsarbete angående de ekonomiska förutsättningarna löpa parallellt med en arkitektävling. Det är av stor vikt att en sådan tävling genomförs som en transparent och öppen process gentemot stockholmarna. Ett bra exempel med en lyckad genomförd planerings- och byggnadsprocess är det nyligen uppförda huvudbiblioteket i Seattle i USA.

Ett nytt Stadsbibliotek kan aldrig tillåtas uppföras på bekostnad av försämrade förutsättningar för de 38 biblioteksfilialerna i övriga stadsdelsnämnder. De krav som ställs på det moderna biblioteket gäller samtliga stadsdelsbibliotek men i mindre skala. Stockholms Stadsbibliotek har bl.a. genom de satsningar som vi genomför via kompetensfonden moderniserat låneprocessen och skapat bättre förutsättningar för personalen att svara mot de nya typer av service som besökarna behöver.

Kulturnämnden har under senare år i samarbete med fastighets- och saluhallsnämnden genomfört ett flertal översyner och upprustningar av stadsdelsbiblioteken. Inför framtiden bör kulturnämnden ta fram en heltäckande renoveringsplan för samtliga stadsdelsbibliotek.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) och *Lotta Edholm* (fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden och fastighets- och saluhallsnämnden får i uppdrag att fortsätta arbetet med en fördjupad programstudie, samt att utreda de ekonomiska förutsättningarna för ett nytt Stadsbibliotek.
2. Stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag att, när programstudier och ekonomiska förutsättningar nöjaktigt utretts, genomföra en arkitekttävling för ett nytt Stadsbibliotek.
3. Det fortsatta arbetet med ett nytt Stadsbibliotek ska samordnas av stadsdirektören.
4. I övrigt anför följande.

Tillgång till goda och funktionella bibliotek är fundamentet för Stockholms kultur- och bildningsuppdrag. Det är därför ett mycket angeläget projekt att dels utveckla biblioteksmiljöerna, dels göra bibliotekens böcker mer tillgängliga för medborgarna. I detta arbete är det nu aktuella ärendet ett naturligt och viktigt steg. Det finns dock frågetecken att resa kring ärendet.

En utveckling av Stockholms Stadsbibliotek är angelägen och viktig som en del i en stad med stora möjligheter till kultur och bildning. Därför är det avgörande att underlaget för arkitekttävlingen är tillfredsställande. Ett sådant underlag måste skyndsamt tas fram.

I samband med utvecklingen är det viktigt att bevara den kulturhistoriskt och arkitektoniskt känsliga miljön runt dagens Stadsbibliotek.

Det är märkligt att uppdraget om en arkitekttävling ges innan det finns ett tydligt uppdrag avseende placering, innehåll eller ekonomiska ramar att ge de tävlande. Därför bör arkitekttävlingen utlysas först efter att ärendet utretts vidare.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden och fastighets- och saluhallsnämnden får i uppdrag att fortsätta arbetet med en fördjupad programstudie samt att utreda de ekonomiska förutsättningarna för ett nytt Stadsbibliotek.
2. Stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag att genomföra en arkitekttävling för ett nytt Stadsbibliotek i enlighet med vad som anförts i detta utlåtande.
3. Det fortsatta arbetet med ett nytt Stadsbibliotek ska samordnas av stadsdirektören.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

Redovisningen av förstudie till ett nytt Stadsbibliotek godkänns.

Stockholm den 7 september 2005

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Roger Mogert

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin, Sten Nordin* och *Kristina Alvendal* (alla m), *Lotta Edholm* och *Abit Dundar* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Kulturnämnden beslutade den 21 september 2004 att godkänna och till kommunstyrelsen överlämna kulturförvaltningens tjänsteutlåtande angående redovisning av förstudie till ett nytt Stadsbibliotek. Nämnden beslutade även att hålla öppet möte om ett nytt Stadsbibliotek.

Reservation anfördes av *Madeleine Sjöstedt m.fl.* (fp) till förmån för eget yrkande, *bilaga 1*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 13 september 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Under de senaste åren har frågan om ett lokaltillskott till det centrala Stadsbibliotek vid Odengatan - Sveavägen aktualiserats. Detta skall ses mot bakgrund av att det nuvarande Stadsbiblioteket i dag inte motsvarar de krav som kan ställas på ett modernt bibliotek i en storstad som Stockholm. I stadens budget för år 2003 avspeglas denna diskussion i skrivningen att *"...Initiativ tas i samarbete med stadsbyggnadsnämnden till en nödvändig utbyggnad av Stadsbiblioteket..."* och år 2004 anges *"...en tillbyggnad av Stockholms Stadsbibliotek vid Sveavägen kommer fortsätta att utredas..."*.

För att genomföra detta uppdrag hemställde kulturnämnden vid sammanträde den 4 november 2003, § 167, till gatu- och fastighetsnämnden om att genomföra en förstudie angående en utökning av Stadsbibliotekets lokalytor. Uppdraget är nu genomfört i samverkan mellan gatu- och fastighetskontoret, kulturförvaltningen och stadsbyggnadskontoret.

Arbetet med förstudien har pågått sedan vintern 2004 under ledning av en styrgrupp med deltagare från Stadsbiblioteket, gatu- och fastighetskontoret samt stadsbyggnadskontoret. Sakområden som särskilt belysts är verksamhets- och lokalprogram för ett modernt bibliotek i ett framtida Stockholm, byggnadstekniska förutsättningar samt möjliga placeringar av en tillkommande biblioteksbyggnad.

För att närmare belysa tänkbara placeringsalternativ har konsulter från White arkitekter anlitats och för att utreda byggnadstekniska förutsättningar har expertis från WSP Byggprojektering AB använts.

Arbetet kring placeringsalternativ bedrevs initialt brett och förutsättningslöst för att sedan koncentreras kring de tre huvudalternativ som redovisas i förstudien. Av stor betydelse för resonemangen kring placeringsalternativ har varit den kommande stationen för citybanan vid Odenplan, betydelsen av Gunnar Asplunds befintliga biblioteksbyggnad samt närheten till Observatoriekullens ömtåliga miljö.

Gatu- och fastighetskontorets direkta kostnader för framtagandet av förstudien kan beräknas till ca 800 tkr. Därutöver har kulturförvaltningen avsatt ca 500 tkr inom S-

tadsbibliotekets egen budgetram för den del av projektarbetet som varit direkt knutet till Stadsbibliotekets verksamhetsfrågor.

Avslutningsvis bedömer kulturförvaltningen att den till gatu- och fastighetsnämnden gjorda hemställan kan anses fullgjord och att den nu genomförda förstudien ger erforderligt underlag för fortsatt hantering av frågan.

REMISSER

Förstudien har remitterats för synpunkter till stadsledningskontoret, Stockholms Stadshus AB, gatu- och fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, stadsmuseinämnden, utbildningsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Katarina-Sofia stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Liljeholmens stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 1 februari 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Kontorets synpunkter

Dokumentet ”Stockholm växer – en förstudie till ett nytt Stadsbibliotek” ger en bra bild av var och varför ett nytt Stadsbibliotek behövs i Stockholm. Förstudien har tagit fram tre alternativ till placering av ett nytt Stadsbibliotek och de byggnadstekniska förutsättningarna beskrivs för de tre alternativen. Stadsledningskontoret tar inte ställning för något av de tre alternativen med hänvisning till följande.

Stadsledningskontoret konstaterar att förstudien inte innerhåller något om vad det finns för ekonomiska förutsättningar att bygga ett nytt Stadsbibliotek. Förstudien måste kompletteras med ekonomiska förutsättningar och underlag innan det går att ta ställning till fortsatt hantering av frågan. Det hade varit önskvärt om vision och ekonomi gått hand i hand redan i den nu avslutade förstudien istället för att ekonomin nu kommer in i ett andra skede.

Stadsledningskontoret har under arbetet med remissvaret haft kontakt med Fastighetsförvaltningen och därifrån fått besked om att investeringsutgiften kommer att hamna mellan 0,5 mdr kronor och 1,0 mdr kronor beroende av vilket placeringsalternativ som blir aktuellt. Detta skulle komma att innebära en hyreskostnad om 45 mnkr per år, inklusive driften, räknat på en investering på 0,5 mdr kronor och 90 mnkr per år om investeringen är på 1 mdr kronor.

I stadens riktlinjer för styrning och uppföljning av investeringar och andra betydande projekt (utl. 1999:174) anges att projekt av strategisk vikt skall beslutas av kommunfullmäktige. Projekt anses vara av strategisk vikt om investeringsutgiften är minst 50 mnkr eller om projektet av annan anledning bedöms vara av strategisk betydelse för staden. Genomförandebeslut för strategiskt viktiga projekt tas av kommun-

fullmäktige i särskilda ärenden. Nämndens beslutsunderlag och uppföljning skall uppfylla de krav som ställs i ovan nämnda riktlinjer.

Det är viktigt att nämnden redan i sitt inriktningsbeslut tar ställning till finansieringen av den framtida ökningen av drift-, underhålls- och kapitalkostnad till följd av investeringen. Stadens nämnder har dessa tydliga regler för styrning och uppföljning av investeringar och andra betydande projekt för att kommunstyrelsen ska kunna fullfölja sitt uppdrag att följa upp nämndernas investeringsverksamhet.

Stockholms Stadshus AB avstår från att besvara remissen med hänvisning till att ärendet i det här skedet varken berör moderbolaget eller något av dess dotterbolag.

Fastighets- och saluhallsnämnden beslutade den 10 januari 2005, efter att ärendet överförts från gatu- och fastighetsnämnden, att godkänna gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Rolf Könberg m.fl. (m), bilaga 1.

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 november 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Kontorets synpunkter

Kulturnämnden har tidigare vid möte den 4 november 2003 hemställt hos gatu- och fastighetsnämnden att en förstudie angående en tillbyggnad av Stadsbiblioteket genomförs i enlighet med kulturförvaltningens tjänsteutlåtande.

Sakområden som särskilt skulle belysas av GFK var byggnadstekniska förutsättningar, placeringsalternativ, kostnader och tidsplan.

Arbetet med förstudien pågick under våren 2004 under ledning av en styrgrupp med deltagare från Stadsbiblioteket, stadsbyggnadskontoret och gatu- och fastighetskontoret.

För att utreda placeringsalternativ och byggnadstekniska förutsättningar anlätades konsulter från White arkitekter AB och WSP Byggprojektering.

Kostnadsuppskattning redovisades av Byggnalys AB

I förstudien redovisas tre olika placeringsalternativ. Alternativ 1 som ligger väster om Gyldéngatan mot Odenplan förutsätter att staden går in och gör ett fastighetsköp samt ordnar med evakuering före om- och tillbyggnad. Alternativ 2 och 3 ligger utmed Odengatan inom stadens fastighet mellan huvudbiblioteket och Gyldéngatan.

Kulturförvaltningen har redovisat ärendet för kulturnämnden vid möte den 21 september 2004 och Gatu- och fastighetsnämnden har informerats vid möte den 12 december 2004.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 7 april 2005 att till kommunstyrelsen överlämna och åberopa stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av *Lotta Edholm m.fl.* (fp), *Mats G. Nilsson m.fl.* (m) samt *Cecilia Obermüller* (mp), bilaga 1.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 mars 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Kontorets synpunkter

Stadsbyggnadskontoret har medverkat i förstudien och ställer sig positivt till en fördjupad programstudie som bör följa i ett fortsatt arbete efter förstudien. Kontoret vill därvid framhålla följande:

Ett utvecklat centralbibliotek med större omland

Utgångspunkten för ett utvecklat centralbibliotek är att det kan tillföras helt nya funktioner som mötesplats och lärcentrum för mycket stora medborgargrupper. Det skulle därvid få en central roll för fortbildning och egenstudier på medborgarnas egna villkor vid sidan av de etablerade institutionerna. Kraven på de lokaler som skulle tillföras är därför helt andra än de som gäller för traditionella bibliotek. Flera exempel på sådana lösningar finns också att tillgå internationellt. För att nå ut till ett större omland i både staden och regionen blir läget och den utvecklingsbara kollektivtrafiken avgörande.

Stadsbiblioteket – en av våra internationellt mest kända byggnader

Stadsbiblioteket kan jämte stadshuset sägas vara Stockholms internationellt mest kända byggnader. Det är höjdpunkten i arkitekten E G Asplunds produktion och lockar ständigt nya besökare från hela världen. Stadsbyggnadskontoret anser att det är helt avgörande att byggnadens fortsatta intakta bevarande och funktion som ”boktempel” säkerställs. Detta innefattar också dess läge och samspel med den omgivande parken och Observatorielunden.

Lamellbyggnaderna längs Odengatan omfattas också av de högsta bevarandeklasserna och är genomtänkta delar av Asplunds ursprungskomposition från 1919.

Läget och kopplingen till Odenplan

Genom citybanans utbyggnad och den nya T-banelinjen till Norra Station får Stadsbibliotekets läge nya och förstärkta förutsättningar att nå ett större omland. Kollektivtrafikströmmarna kring Odenplan kan då mer än tiodubblas .

Detta gäller både Odenplan som destination och som omstigningspunkt. Arbetet med de nya stationsmiljöerna har kommit långt. Utvecklingsarbete från olika intressenter har visat på potentialen att också utveckla Odenplan som kommersiellt centrum i anslutning till stationerna och med koppling till gatu-nivån i de omgivande kvarteren. Kontoret anser det vara väsentligt att tillvarata möjligheterna att koppla ihop det fram-

tida biblioteket längs Odengatan med de stora resandeströmmarna från staden och regionen vid Odenplan.

De tre utbyggnadsalternativen.

Alternativ 1, Odenplan är det alternativ som bäst tillvaratar de utgångspunkter kontoret anförts enligt ovan. Det frilägger ursprungsbiblioteket och medger bevarande av lamellbyggnaderna med relativt sett mindre ingrepp i Observatoriekullen för en sammanlänkande bakre byggnadsdel. Det bygger dock på att en samverkan programmässigt kan ske med de privata ägarna till hörnfastigheterna mot Odenplan både vad gäller innehåll och koppling till den nya stationen. Avståndet mellan den nya ”exponeringsdelen” i detta läge och ursprungsbiblioteket blir också längre.

Alternativ 2, Odengatan A innebär att programmet inryms inom biblioteksfastigheten genom inglasning mellan lamellbyggnaderna och utbyggnad mot såväl kullen som på Spelbomskans torg mot biblioteksfasaden. Härigenom uppnås en anläggning som är bättre samlad mot ursprungsbiblioteket men innebär väsentliga ingrepp för både detta, lamellbyggnaderna och kullen. En verklig prövning av denna lösning leder sannolikt till ett mindre lokalprogram.

Alternativ 3, Odengatan B gör ett mindre ingrepp i kullen men innebär en rivning av de två lamellbyggnaderna närmast ursprungsbiblioteket. Detta innebär sannolikt en svåröverkomlig kulturhistorisk konflikt.

Stadsmuseinämnden beslutade den 20 januari 2005 enligt följande.

1. Att avstyrka samtliga förslag till tillbyggnad av Stadsbiblioteket.
2. Att inte motsätta sig att alternativ 1 efter omfattande bearbetning ligger till grund för fortsatt utredning.

Särskilt uttalande gjordes av *Eva-Louise Erlandsson Slorach* (s), *Heinz Spira* (v) och *Mats Berglund* (mp), bilaga 1.

Stadsmuseiförvaltningens tjänsteutlåtande av den 4 januari 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Befintlig miljö och bebyggelse – kulturhistoriskt värde

Stockholms högskoleområde på och intill Observatoriekullen har i Stockholms översiktsplan markerats område av riksintresse för kulturminnesvården. Både kullen med observatoriet och institutionsbyggnaderna från 1800- och 1900-talet, ritade av tidens främsta arkitekter, har blivit något av lärdomens kvarter i Stockholm.

Stadsbiblioteket som ritades av arkitekt Gunnar Asplund och invigdes 1928 har synnerligen stort kulturhistoriskt värde, även internationellt. Stadsbiblioteket har ett så stort kulturhistoriskt värde att en byggnadsminnesförklaring är väl motiverad. Ett ärende avseende ”Byggnadsminnesförklaring - policy för Stockholms stads egna byggnader” behandlades av kommunfullmäktige 1992. I en bilaga till utlåtandet i ärendet har länsstyrelsen och berörda nämnder enats om en lista över de 25 kulturhistoriskt synnerligen värdefulla byggnader i Stockholm där staden kan acceptera en byggnadsminnesförklaring. Stadsbiblioteket står självklart på listan.

Lamellbyggnaden närmast Odenplan, Odengatan 63, ritades av arkitekt Erik Lallerstedt och uppfördes 1929-30. Intilliggande lamellbyggnad, Odengatan 61, uppfördes ungefär samtidigt av samme arkitekt. Båda byggnaderna har synnerligen stort kulturhistoriskt värde och är av byggnadsminnesklass.

Längan närmast huvudbiblioteket uppfördes 1952-53 och ritades av arkitekt Paul Hedqvist och har enligt stadsmuseets klassificering stort kulturhistoriskt värde.

Spelbomskan 9, Läkarhuset, som uppfördes 1962-70, arkitekt Sten Lindegren, har ännu inte klassificerats av stadsmuseiförvaltningen. Spelbomskan 12 uppfördes som kontorshus, 1957-60, arkitekt Rolf Hagstrand och Spelbomskan 14 uppfördes 1938-39 för Stockholms högskola, arkitekt Paul Hedqvist. Båda de senare byggnaderna har enligt stadsmuseiförvaltningens klassificering visst kulturhistoriskt värde.

Förvaltningens synpunkter

Stadsbiblioteket, lamellhusen och miljön vid Observatoriekullen har ett så stort kulturhistoriskt värde att man bör vara synnerligen restriktiv med förändringar av bebyggelsen. Stadsmuseiförvaltningen anser att inte något av de föreslagna alternativen i sin helhet kan ligga till grund för fortsatt utredning. Alternativ 2 och 3 innebär en så kraftig omdaning av både bebyggelse och miljö att de av kulturhistoriska skäl definitivt avstyrks.

Stadsmuseiförvaltningen skulle kunna tänka sig att man delvis utgår från alternativ 1 i det fortsatta utredningsarbetet. Den föreslagna förbindelselänken mot Observatoriekullen och den nya entrén innebär dock en påtaglig förvanskning ur arkitekturhistorisk synvinkel och ur miljösynpunkt. Vad gäller kv. Spelbomskan 12 och 14 anser förvaltningen att i första hand befintlig bebyggelse bör nyttjas för bibliotekets behov. Förvaltningen anser också att man borde utreda möjligheten att använda befintliga Läkarhuset, kv. Spelbomskan 9, för biblioteksverksamhet.

Förvaltningen anser sålunda att endast alternativ 1, efter omfattande bearbetning, kan ligga till grund för planering av utökning av Stadsbibliotekets lokaler.

Utbildningsnämnden beslutade den 17 februari 2005 att överlämna utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 december 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter

En större del av ärendet gäller frågor om placering och utformning av tilbyggnaden till Stadsbiblioteket. Förvaltningen har inga synpunkter i dessa frågor eftersom de ligger utanför förvaltningens uppdrag och intresseområde.

Förvaltningen anser dock att det är positivt att möjligheten till att läsa och studera vid biblioteket har beaktats i förstudien. Enligt förvaltningens uppskattning kommer antalet studerande på gymnasie- och vuxennivå att öka i framtiden. Därför behövs antalet studie- och läsplatser med möjligheter till informationsökning utökas i staden. En annan anledning till ett ökat behov av studie- och läsplatser är den nya citybanan. Om citybanan byggs kommer en ny station att byggas vid Odenplan. Därmed kommer Odenplan utgöra en viktig knutpunkt för resande inom Stockholms- och Mälardalsregionen vilket kommer att kraftigt öka antalet resande i området. Detta i sin tur medför ett ökat tryck på Stadsbiblioteket och studie- och läsplatser kring Odenplan. Högskolestuderande har redan möjligheter till läs- och studieplatser i området i det så kallade Studentpalatset. Förvaltningen anser att det positivt att möjligheterna till studie- och läsplatser ökar i området, även för studerande på gymnasienivå och komvux.

Förvaltningen vill också framhäva att det är viktigt att läs- och studieplatserna ger praktiska möjligheter till studier genom tillgång till stöd för att söka information i litteratur, databaser och andra medier. Här kan den studerande, förutom att finna möjlighet till att studera, öka sin informationskompetens, dvs. att söka i och kritiskt utvärdera information hämtade ur olika media. Det är också viktigt att läs- och studieplatserna är anpassade för studerande på olika studienivåer, och för personer med svensk eller utländsk bakgrund och för funktionshindrade.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade den 25 januari 2005 att godkänna och överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 27 december 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens överväganden och förslag till beslut

Förvaltningen konstaterar att förstudien analyserar den framtida utvecklingen, vilken innebär ökad befolkning med mångkulturell bakgrund, fler yngre människor och mindre barnantal. Detta ökar efterfrågan på bland annat offentlig service där ett förnyat Stadsbibliotek, både ur verksamhetssynpunkt och kapacitetsmässigt men också ur andra aspekter, utgör ett viktigt verktyg för att stärka stadens attraktionskraft i syfte att bibehålla sin ställning som viktig nod i landet samt att värna det öppna samhället och ge möjligheter för alla att delta i samhället på lika villkor.

Förvaltningen noterar att planer finns att förbättra kollektivtrafiken så att Stadsbiblioteket blir mer lättillgängligt för trafikanter i kollektivtrafiken genom anläggandet av en station för den nya Citybanan vid Odenplan. Hässelby-Vällingbys befolkning har redan idag goda kommunikationsmöjligheter via den ”gröna linjen” till Odenplan. Det är härvid av intresse att avståndet mellan Odenplan och Stadsbiblioteket blir så kort som möjligt.

Förvaltningen konstaterar att av de tre tillbyggnadsalternativen är det ur Hässelby – Vällingby stadsdelsförvaltning mest förmånligt att förespråka Alternativ 1, Odenplan. Valet av tillbyggnadsalternativ grundar sig dels på det minskade avståndet mellan tunnelbanan och biblioteket. Dels på möjligheter till bevarandet av de kulturhistoriska värdena som de befintliga lamellbyggnaderna längs Odengatan utgör. Dessutom utgör orienteringen av entrén av Stadsbiblioteket till Odenplans hörn, med den planerade tillbyggnaden runt läkarhuset att utformningen av profilbyggnad och exponeringshörna kan utföras på ett för den nya tiden, lämpligt sätt. Vidare anser förvaltningen att konceptet med ett innerstadscampus för Handelshögskolan och Universitetet samt det nya huvudbiblioteket är tilltalande. Förvaltningen föreslår därför Stadsdelsnämnden att framhålla Alternativ 1, Odenplan för genomförande.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd beslutade den 17 februari 2005 att låta stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande utgöra svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av *Margareta Björk m.fl.* (m), bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes av *Margaretha Jernberg m.fl.* (fp), bilaga 1.

Katarina-Sofia stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 4 februari 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ifrågasätter inte att lokalerna är för trånga och att de inte är ändamålsenliga för såväl nuvarande som tillkommande uppgifter. En tillbyggnad av huvudbiblioteket måste ske utifrån de kulturhistoriska aspekter som anges samt rent fysiskt ske söder om Asplundhuset längs Odengatan eller vid Odenplan.

Samtidigt kan förvaltningen konstatera att det saknas väsentlig information i remissunderlaget för att det ska vara möjligt att ta ställning till förslaget. Det saknas en bedömning av storleksordningen på de investeringskostnader som skulle bli aktuella enligt de olika utbyggnadsalternativen. Men framförallt saknas en diskussion kring alternativa strategier till en tillbyggnad som i stort fördubblar den nuvarande bruksarean.

I det följande försöker förvaltningen först göra en uppskattning av de erforderliga investeringskostnaderna och därefter presentera några möjliga alternativa strategier.

Investeringskostnaden i storleksordningen 0,5 à 1 miljard kronor

Förvaltningen har under hand konsulterat två av varandra oberoende byggnadstekniska experter med erfarenhet av att uppföra institutionsbyggnader av monumental karaktär. Båda har vitsordat en kalkyl av i stort följande innehåll.

Lokalprogrammet för de tre tillbyggnadsalternativen omfattar 12 000 kvm.

Produktionskostnaden kan för denna typ av byggnad uppskattas till i storleksordningen 25 000 – 30 000 kronor per kvm. En stor del av de befintliga lokalerna – säg hälften eller cirka 6 000 kvm - behöver byggas om för att anpassas till en förändrad användning till en kostnad om kanske hälften av nyproduktionskostnaden. Härtill kommer kostnad för inredning och utrustning om schablonmässigt 10 % av byggkostnaden. Med dessa förutsättningar kan den totala investeringskostnaden grovt kalkyleras till i storleksordningen 500 mnkr för tillbyggnadsalternativ 2 och 3.

Men för tillbyggnadsalternativ 1, med ett läge invid Odenplan och med anknytning till T-bana och den blivande Citybanan, *tillkommer* väsentliga kostnader för fastighetsinlösen, evakueringskostnader, rivning, längre byggtid m.m. Dessa kostnadsposter kan uppskattas till i storleksordningen ¼ miljard kronor eller mer. Den totala investeringskostnaden för detta alternativ kan därför grovt kalkyleras till i storleksordningen ¾ à 1 miljard kronor. Alternativ 1 tycks indirekt förordas av den projektgrupp som tagit fram förstudien till ett nytt Stadsbibliotek.

Den investeringskostnad som kan bli aktuell för staden om något av de i förstudien presenterade alternativen genomförs kan således grovt uppskattas till i storleksordningen 0,5 à 1 miljard kronor.

.... gör att även alternativa strategier bör vägas in i beslutsunderlaget

De tre tillbyggnadsalternativen i förstudien utgår samtliga från samma verksamhets- och lokalprogram. Det som skiljer alternativen åt är läget och den arkitektoniska/byggnadstekniska utformningen. Förvaltningen ifrågasätter inte, som framgått ovan, att huvudbiblioteket behöver upprustas och byggas till. Förvaltningen är dock inte av skrivningen i förstudien övertygad om att tillbyggnaden behöver vara av den omfattning som föreslås.

Måste samtliga av de föreslagna funktionerna rymmas inom huvudbiblioteket? Skulle t.ex. *Barnboksinstitutet*, *Internationella biblioteket* eller *Talboksbiblioteket* kunna inrymmas i befintliga lokaler i anslutning till något annat bibliotek inom staden? Är det nödvändigt att huvudbiblioteket även omfattar en mängd undervisningslokaler? Om alternativa lokaliseringslösningar är möjliga och lämpliga skulle behovet av nybyggnadsyta och investeringsmedel kunna minskas och kanske annan lokalyta användas effektivare!

I förstudien betonas Studentstaden Stockholm och huvudbiblioteket beskrivs som ingående i ett innerstadscampus längs en ”studentaxel” i staden. Förvaltningen känner tveksamhet inför denna betoning, eftersom den högre utbildningens behov av biblioteksfunktioner i allt väsentligt bör vara en statlig angelägenhet. Huvudbiblioteket som centrum för folkbiblioteksorganisationen inom staden bör, enligt förvaltningens upp-

fattning, snarare inrikta sin verksamhet mot andra målgrupper – bland annat skolelever.

Är det för övrigt nödvändigt med en biblioteksstruktur inom staden med ett mycket stort och omfattande huvudbibliotek samt ett fyrtiotal små stadsdelsbibliotek? Balansen mellan centrum och periferi skulle med det föreliggande förslaget rubbas till centrumets fördel. Skulle en alternativ strategi kunna vara att relativt sett satsa mer på stadsdelsbiblioteken? Eller varför inte också en markerad satsning på skolbiblioteken, eftersom de senaste undersökningarna av läs- och skrivförmågan hos stadens skolelever visar på stora brister?

Om staden kan investera i storleksordningen 500 mnkr eller mer på biblioteksverksamheten inom staden, skulle det kanske räcka med att avsätta hälften av totalbeloppet på en tillbyggnad av huvudbiblioteket och resten på stadsdelsbiblioteken eller skolbiblioteken. En sådan tänkt fördelning skulle medföra en satsning om minst 5-6 mnkr på varje stadsdelsbibliotek alternativt 2-3 mnkr på varje skolbibliotek.

Ytterligare en alternativ strategi vore en begränsad satsning enligt ovan på huvudbiblioteket i kombination med en satsning på en handfull regionbibliotek inom staden. Varför inte investera 50 mnkr vardera på att inrätta regionbibliotek i Farsta, i Skärholmen, på Södermalm, i Bromma eller Vällingby samt i Tensta eller Kista? De båda stadsdelsområdena på Södermalm kommer om några år att omfatta närmare 120 000 invånare. Varför skulle inte invånarna på Södermalm på "hemmaplan" kunna beredas samma biblioteksservice som invånarna i städer med ett jämförbart invånarantal såsom Norrköping, Linköping, Örebro eller Helsingborg? Något eller några av de i huvudbiblioteket inrymda specialbiblioteken skulle kanske med fördel kunna inrymmas i ett sådant regionbibliotek?

Således kan förvaltningen identifiera ett antal alternativa strategier för folkbiblioteksverksamheten i Stockholm. I det remitterade underlaget finns ingen redovisning varför den föreslagna tillbyggnaden vad gäller innehåll och omfattning valts framför möjliga alternativ. Ej heller finns en redovisning av hur förslaget är förankrat i en aktuell biblioteksplan för staden. Med hänsyn till förslagets betydelse och ekonomiska omfattning anser förvaltningen att sådana redovisningar bör ingå i beslutsunderlaget.

Beslutsunderlaget bör breddas innan staden tar slutlig ställning

Förvaltningen har sammanfattningsvis inget att erinra mot att huvudbiblioteket utvidgas och moderniseras i olika avseenden. Att bevara Asplundhuset med dess nuvarande funktioner och bygga till huvudbiblioteket i riktning mot Odenplan torde i och för sig vara ofrånkomligt. Men i remissunderlaget saknas dels en redovisning av storleken på de investeringskostnader som skulle bli aktuella enligt de presenterade alternativen, dels en diskussion kring möjliga alternativa strategier för folkbiblioteksverksamheten i Stockholm. Därför kan förvaltningen inte ta ställning till den redovisade förstudien till ett nytt Stadsbibliotek. En investering av här uppskattad storlek torde bli aktuell inom stadens biblioteksverksamhet en à två gånger per sekel. Innan ärendet förs till beslut i kommunstyrelsen/kommunfullmäktige bör det breddas med såväl ekonomiska analyser som möjliga alternativa strategier för biblioteksverksamheten i Stockholm.

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade den 17 februari 2005 att överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av *Didar Samaletdin m.fl.* (fp) och *Birgitta Waller* (mp) till förmån för eget yrkande, bilaga 1.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 3 februari 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter

Stockholms Stadsbibliotek vid Sveavägen/Odengatan har p.g.a Erik Asplunds unika arkitektur blivit en världsberömd byggnad. En annan av Asplunds skapelser i Stockholm, Skogskyrkogården, finns med på FN:s världsarvslista. Med tanke på detta bör man vara ytterst varsam när det gäller förändringar i och kring Stadsbiblioteket och stadsdelsförvaltningen ställer sig därför tveksam till den omfattande om- och tillbyggnad som nu övervägs.

Ett annat skäl till tveksamhet är att en renovering av Stadsbiblioteket nyligen genomfördes till kulturhuvudstadsåret 1998.

Ett tredje skäl till tveksamhet är naturligtvis kostnaden för den föreslagna om- och tillbyggnaden, vilken uppskattas till bortåt en halv miljard kronor. Man kan tänka sig många mer angelägna satsningar för dessa skattemedel.

Bokutlåning och läsande har stadigt minskat under senare år vilket är allvarligt. Stadsdelsförvaltningen tror inte att man bryter den trenden genom att bygga om och till Stadsbibliotekets huvudbyggnad för en halv miljard. Betydligt större effekt skulle man antagligen få genom att satsa dessa skattemedel på de 38 stadsdelsbiblioteken runt om i Stockholm. Stadsdelsförvaltningen vill i det sammanhanget särskilt slå ett slag för ett nytt stadsdelsbibliotek på NV Kungsholmen vid det nya Moa Martinssons torg.

Det finns flera projekt bl.a. med invandrarbarn i Rinkeby som visar att man genom en tidig satsning i skolan med professionella skolbibliotekarier kan åstadkomma nästan underverk när det gäller läsförmåga, läsförståelse och läsintresse. Allra mest nytta skulle de föreslagna skattemedlen antagligen göra i en bred satsning på skolbiblioteksverksamheten i stadens ca 200 grundskolor.

Som ett alternativ till en stor och kostsam ombyggnad av Stadsbibliotekets huvudbyggnad skulle man kunna tänka sig att ca 100 mnkr avsätts för en mindre ombyggnad. Av resterande ca 400 mnkr kan man tänka sig att ca 200 mnkr satsas på befintliga och nya stadsdelsbibliotek och att ca 200 mnkr går till en rejäl satsning på skolbiblioteksverksamhet i alla stadens grundskolor.

Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade den 17 februari 2005 enligt följande.

1. Stadsdelsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Nämnden anför följande:

En utbyggnad av det världsberömda Stadsbiblioteket vid Sveavägen är en viktig uppgift för Stockholms stad. Det förra kulturborgarrådet Birgitta Rydell (fp) tog initiativ till att utlysa en arkitekttävling om en utbyggnad av Stadsbiblioteket. Denna tävling bör genomföras. Stockholms stad bör också hålla ett öppet möte för att diskutera frågan om Stadsbibliotekets framtida utformning.

Reservation anfördes av *Magnus Hellström m.fl.* (m) till förmån för eget yrkande, bilaga 1.

Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 januari 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter

I förordet till studien framförs bland annat att dagens kunskapssamhälle ställer krav på ett välutvecklat system för lärande, var som helst och när som helst. Därför anser man att Stadsbiblioteket behöver kompletteras med ett "Kommunikatek", med ytor för kommunikation i form av studier, möten, program, utställningar, caféer och exponering.

Där tanken är att det skulle fungera som ett "tredje rum", en plats mellan arbetet och hemmet för möten, återhämtning och gemenskap som snabbt och enkelt kan nås från hela Stockholmsregionen. Förvaltningen anser att detta är en spännande tanke som ligger helt i linje med dagens och framtiden sätt att kommunicera och att lära.

Av de tre alternativ som presenteras i förstudien anser förvaltningen att alternativ 1, Odenplan är att föredra. Det är det alternativ som i störst utsträckning sparar den mycket vackra och värdefulla natur- och kulturmiljön på och omkring Observatorielunden.

I övrigt vill förvaltningen framföra följande synpunkter på förstudiens förslag.

Det anges att läget ska vara lättillgängligt vilket ett centralt läge mitt i staden kan anses vara då man med kollektivtrafik relativt enkelt kan nå platsen, i bästa fall med bara ett byte på vägen. Men trots det kan restiden bli för lång för att det ska upplevas som lättillgängligt.

Förvaltningen inser fördelarna med att samla alla funktioner på ett ställe men kan ändå ställa frågan om det är absolut nödvändigt? I förstudien redovisas tre lokaliseringsalternativ som samtliga är koncentrerade till nuvarande Stadsbibliotekets lokaler. Förvaltningen hade gärna sett en diskussion eller ett förslag med lokaliseringar i ytterstaden. En redovisning av om det finns några möjligheter att lägga ett "kommunika-

tek” i norr- eller söderort? Eller kanske både och? Det skulle definitivt öka möjligheten för fler att besöka ”det tredje rummet” på väg hem från skola/arbete/dagis t ex.

Det saknas idag också naturliga, goda mötesplatser i stadsdelarna. Ett ”kommunikatek” skulle kunna vara ett utmärkt sätt att tillgodose behovet av mötesplatser för olika kategorier av befolkningen utanför innerstaden.

Till exempel kan en lokalisering vara lämplig i något av stadens nybyggnadsområden. Förvaltningen kan tänka sig Liljeholmstorget som en lämplig plats, med mycket goda kollektiva kommunikationer; tvärbana från norr och söder (Alvik/Sickla Udde), tunnelbana, bussar och fr o m nästa år pendeltågstation samt parkeringsmöjligheter i de garage som inrättas i anslutning till den nya centrumanläggningen.

Ytterligare en lokalisering norr om staden är naturligtvis önskvärt för att öka tillgängligheten för boende i norrort.

I förstudien framgår inte vilka kostnader som uppskattas för de olika alternativen, men kan anta att det rör sig om en relativt stor investering och det är naturligtvis viktigt att den kommer så många medborgare som möjligt till del. Förvaltningen hade därför önskat en bredare redovisning av olika alternativa lokaliseringar och en utredning om det är möjligt att på ett effektivt sätt dela upp verksamheten och flytta ut hela eller delar av ”kommunikateket”/biblioteket, utanför staden.

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade den 17 mars 2005 enligt följande.

1. Stadsdelsförvaltningens förslag bifalls i huvudsak.
2. Stadsdelsnämnden förespråkar att pröva användning av byggnaderna i korsningen Odengatan och Sveavägen för det nya biblioteket
3. Stadsdelsnämnden anför därutöver följande:

Nämnden anser att även fastigheten och byggnaderna i korsningen Odengatan / Sveavägen, invid Stadsbiblioteket, bör prövas som användning som del av det nya biblioteket. Det möjliggör att lokalytor kan disponeras på ett effektivt sätt nära huvudbiblioteket och kanske också att ytorna totalt sett kan utökas.

Reservation anfördes av *Inge-Britt Lundin m.fl.* (fp), tjänstgörande ersättaren *Gunilla Nordin m.fl.* (m) och *Anders Broberg* (kd) till förmån för eget yrkande, bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes av *Inge-Britt Lundin m.fl.* (fp), tjänstgörande ersättaren *Gunilla Nordin m.fl.* (m) och *Anders Broberg* (kd), bilaga 1.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 1 mars 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen delar uppfattningen om att det är viktigt att Stadsbiblioteket utvecklas med sin tid och tillåts expandera. Förvaltningen instämmer i slutsatsen att huvudbiblioteket inte längre kan utveckla verksamheten i nuvarande lokaler så att det motsvarar de krav som ställs på ett huvudbibliotek i en stad av Stockholms storlek. Stadsbiblioteket har som stadsdelsbibliotek mycket stor betydelse för alla stadsdelsnämndens verksamheter och alla invånare inom nämndens ansvarsområde. Med tanke på detta anser förvaltningen att det är av stor vikt att Stadsbiblioteket tillåts anpassa sig till nutida och framtida behov i sin nuvarande placering. Norrmalm kommer inom en 20 års period att växa betydligt om man ser till antalet invånare. Vi har stora utvecklingsområden som Sabbatsberg och Norra Station som kommer att se Stadsbiblioteket som sitt närmaste bibliotek.

Biblioteket spelar en mycket viktig roll i verksamheten på stadsdelens förskolor och skolor. Önskan är att detta kan fortsätta, breddas och utvecklas. Förvaltningen har påbörjat ett kompetensfundsprojekt riktat mot barn som kommer att arbeta med bl. a. läsning, språkutveckling och andra kulturformer såsom film, teater m.m. Tonåringar är en viktig grupp som ibland kan vara svåra att fånga in och det saknas mötesplatser för dessa. De friskolor som på senare år har dykt upp har oftast inte något eget skolbibliotek utan förlitar sig på stadsdelsbiblioteket. Förvaltningen önskar att Stadsbiblioteket kan utöka sin verksamhet för barn och ungdomar på Norrmalm och möta de behov som dessa grupper har och kommer att ha i framtiden. Det livslånga lärandet uppmuntras av positiva möten med litteratur av alla slag, andra medier, lärandet, miljön och bemötandet. Barn och ungdomar behöver de ”offentliga rum” som skulle kunna skapas i ett större Stadsbibliotek. Med ett större utrymme med olika funktioner, studiemiljöer, generösa öppettider, programverksamhet riktat till barn- och unga vuxna kan biblioteket bli en naturlig del i deras vardag. Denna grupp är särskilt viktig då de är i växande och de bör hela tiden uppmuntras att besöka, nyttja och upptäcka vad ett bibliotek kan tillföra dem i form av lust, lärande, möten och hur de kan få tillgång till det demokratiska samhället.

Idag väljer allt fler äldre att bo kvar i sitt hem så länge som möjligt. Detta ställer ökade krav på att det finns mötesplatser där äldre kan få en social stimulans. Som förvaltningen ser det så bör Stadsbiblioteket i framtiden spela en viktig roll som mötesplats för äldre. För att attrahera denna grupp men även andra grupper med särskilda behov, tror förvaltningen på en utveckling av fjärrlån, högläsning riktat till äldre och hjälpmedel för synsvaga och de som har hörselnedsättning, seniorgrupper m.m. Förvaltningen tror att det kommer att vara viktigt att marknadsföra detta till stadsdelens pensionärer på ett bra sätt så att de känner sig välkomna. Det kan t.ex. handla om rikstad information via hemtjänsten. Dagens informationssamhälle bygger på att vi själva skall hitta vår information och vi måste kunna hantera de tekniska hjälpmedel som

behövs för informationsinhämtning. Den tekniska utvecklingen går allt snabbare och det kan vara svårt för den som inte får kontinuerlig kontakt med tekniken via sitt arbete att följa med i detta. Biblioteket skall vara en plats där man som äldre kan hämta samhälls-/kommuninformation, med eller utan hjälp, vilket även idag kan vara svårt för våra pensionärer.

Stadsbiblioteket skulle även för andra grupper vara en utmärkt plats för inhämtning av samhällsinformation.

Bibliotek är en av de få ställen där man kan se att många olika grupper inom vårt samhälle möts och man skulle genom detta förslag kunna göra mycket för att dessa grupper skall ha möjlighet till korsvisa möten.

Förvaltningen anser att det är av största vikt att alla känner sig välkomna i ett Stadsbibliotek. För att alla grupper skall kunna vistas här enskilt eller samtidigt, och för att man skall kunna möta alla önskemål som ställs på verksamheten, krävs också att lokalerna anpassas fysiskt till detta. Barn och vissa psykiskt eller fysiskt funktionshindrade som vistas i bibliotekets lokaler kan inte alltid vara ”knäpp tysta” och lokalerna måste anpassas efter detta. För att äldre och funktionshindrade skall ha tillgång till innehållet krävs att både den tillkommande volymen men även de befintliga lokalerna blir tillgänglighetsanpassade så långt det bara går. Det är av största vikt att man gör allt man kan för att göra Asplunds huvudbyggnad så tillgänglig som möjligt så att alla kan ta del av denna arkitektoniska skatt. Önskvärt vore om detta bygge kunde bli en spjutspets vad gäller tillgänglighetsanpassning av inomhusmiljö för alla grupper.

Av kulturhistoriska och symboliska skäl är det angeläget att Asplundhuset även i framtiden utgör en central del av huvudbiblioteket. Förvaltningen anser att det är viktigt att huvudbyggnaden får fortsätta vara en solitär tillsammans med miljön runt Observatoriekullen. Med det menar förvaltningen att det är viktigt att blickarna in mot Observatoriekullen inte får minskas vare sig från Odengatan eller Sveavägen. Förvaltningen anser att Alternativ 1 skulle vara genomförbart och berika området arkitektoniskt, om man minskar intrånget i parken så långt det är möjligt. Framför allt den del som utgår från Gyldéngatans slut och skär in i Observatoriekullen/ Brunkebergsåsen. De två andra redovisade alternativen innebär en alltför våldsamt förändring av stadsbildens både från Sveavägen och Odengatan. Dessutom blir intrånget i Observatoriekullen för stort. De skulle innebära att intrycket av kullen som är en rest av Brunkebergsåsen skulle gå förlorat.

Huvudbiblioteket har ett centralt läge i staden ur besökssynpunkt. Odenplan är en knutpunkt för kollektivtrafiken vilket blir än mer tydligt när stationen för Citybanan byggs. Läget är också rätt i ett campus för utbildning där Stadsbiblioteket ligger centralt med Handelshögskolan och annan utbildning i omedelbar närhet.

Förstudien talar om att man vill integrera kafé eller restaurangverksamhet i ett nytt Stadsbibliotek. Förvaltningen tycker att detta är en mycket intressant idé och anser att man då bör förlägga detta i anslutning till Spelbomskans torg så att man kan använda torget till uteservering när detta tillåts. I dag finns det en restaurangverksamhet på torget med separata serveringsbyggnader och på sommaren tillhörande uteservering. Förvaltningen anser att torget skulle vinna mycket på om restaurangverksamheten har

alla nödvändiga lokaler integrerade i Stadsbiblioteket så att man endast använder torget för uteservering. Terrasserna mot Sveavägen används idag i mycket liten omfattning och det vore mycket positivt om man kunde använda även dessa till uteservering.

Förvaltningen skulle vilja förespråka att Stadsbiblioteket anordnar fokusgrupper eller liknande när man kommer att börja arbeta med innehållet och byggnadens fysiska insida.

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade den 17 februari 2005 enligt följande.

1. Nämnden överlämnar och återoppar i huvudsak förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Nämnden anför härutöver att de decentraliseringsmöjligheter som den nya IT- och multimediatekniken inrymmer bör göra det möjligt att i detta sammanhang också pröva om en av Bobergs klassiska gasklockor i stadsutvecklingsområdet Hjorthagen som en filial skulle kunna ingå i ett samlat multimediantätverk med Asplunds Stadsbibliotek som bas.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 februari 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens förslag

Östermalms stadsdelsförvaltning är en av sex stadsdelar som fått förstudien till ett nytt Stadsbibliotek på remiss från kommunstyrelsen. Förvaltningen har uppfattat remissförfarandet som att kommunstyrelsen vill se vilka möjligheter det finns att se ur ett stadsdelsperspektiv för ett tillägg till Stadsbiblioteket. Förvaltningen har tolkat utredningen som att behovet är dels ett större utrymme för det traditionella biblioteket, dels en anpassning till framtiden som mötesplats för multimedieverksamhet.

Gunnar Asplunds bibliotek är en av stadens karaktärsbyggnader. Förvaltningen anser att det är viktigt att byggnaden får fortsätta vara en solitär tillsammans med miljön runt Observatoriekullen. Med det menar förvaltningen att det är viktigt att blickarna in mot Observatoriekullen inte får minskas vare sig från Odengatan eller Sveavägen. Alternativet 1, Odenplan är det förslag, som klarar det bäst med i stort sett bibehållen front mot Odengatan. Ändå försvinner sikten in mot Observatoriekullen och den nya byggnaden innanför Norrtullsgatan skär in Brunkebergsåsen.

De två andra redovisade alternativen förändrar stadsbilden både från Sveavägen och Odengatan i alltför hög grad. De går också långt in i Observatoriekullen. Förvaltningen anser att inget av de tre redovisade alternativen klarar uppgiften tillskapa en nybyggnad med cirka 12 000 till 15 000 kvm utan allt för stor påverkan på miljön.

Huvudbiblioteket har ett centralt läge i staden ur besökssynpunkt. Odenplan är en knutpunkt för kollektivtrafiken och blir än bättre när stationen för citybanan byggs. Läget är också rätt i ett campus för utbildning där Stadsbiblioteket ligger centralt med

handelshögskolan och annan utbildning. I det fallet är också biblioteket draghjälp för andra kulturbegivenheter som ett alternativ till Kulturhuset.

Dessa två aspekter har förstudien studerat och redovisat. För multimedieverksamheten anser förvaltningen att studien hade kunnat vidgat perspektivet och ge ett bredare underlag för diskussioner av utformning och placering. Ur ett användarperspektiv för multimedia ställer förvaltningen frågan om en sådan verksamhet behöver vara knuten till just huvudbiblioteket. De nya roller som biblioteket ska ha inom kulturupplevelser, kunskap, sociala mötesplatser och information behöver kanske inte ligga vid Odenplan. En placering i ett stadsdels- eller stadsutvecklingsområde med goda kommunikationer kan vara fördelaktigt både ur integrations-, ekonomisk- och stadsmiljösynpunkt. För Östermalms del finns Bobergs tegelgasklockor placerad mitt i ett nytt stadsområde med goda kommunikationer som en nod i universitets- och högskolebältet längs hela Nationalstadsparken.

RESERVATIONER M M

Kulturnämnden

Reservation anfördes av Madeleine Sjöstedt m.fl. (fp) till förmån för eget yrkande enligt följande.

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att ge förvaltningen i uppdrag att inleda diskussioner med Gatu- och fastighetskontoret att utlysa en arkitekttävling
3. Att öppet möte hålls om ett nytt Stadsbibliotek
4. Att därutöver anföras:

En utbyggnad av det världsberömda Stadsbiblioteket vid Sveavägen är en viktig uppgift för Stockholms stad. Det förra kulturborgarrådet Birgitta Rydell (fp) tog initiativ till att utlysa en arkitekttävling om en utbyggnad av Stadsbiblioteket. Denna tävling bör genomföras.

Fastighets- och saluhallsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Rolf Könberg m.fl. (m) enligt följande.

Vi tar inte i detta läge på något sätt ställning till något av förslagen i ärendet.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Lotta Edholm m.fl. (fp), Mats G. Nilsson m.fl. (m) samt Cecilia Obermüller (mp) enligt följande.

Att stadsbyggnadsnämnden överlämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Stadsmuseinämnden

Särskilt uttalande gjordes av Eva-Louise Erlandsson Slorach (s), Heinz Spira (v) och Mats Berglund (mp) enligt följande.

Att i samband med utbyggnad också se över möjligheterna att använda befintliga lokaler till biblioteksverksamhet som idag hyrs ut för kommersiella ändamål.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Margareta Björk m.fl. (m) enligt följande.

Stadsdelsförvaltningen har förtjänstfullt visat att det i remissunderlaget saknas dels en redovisning av storleken på de investeringskostnader som skulle bli aktuella enligt de presenterade alternativen, dels en diskussion kring möjliga alternativa strategier för folkbiblioteksverksamheten i Stockholm. Förvaltningen har uppskattat att den föreslagna investeringen ligger i intervallet 0,5 à 1 miljard kronor, en summa som vi finner vara oacceptabelt hög.

Ytterligare ekonomisk analys krävs, men framför allt krävs att alternativa lösningar tas fram som i första hand tar fasta på Stadsbibliotekets funktioner och dess service till allmänheten. Stockholms stad har goda kommunikationer. Med de stora biblioteksenheter som idag finns i Stockholm kan vissa specialbibliotek och biblioteksfunktioner mycket väl inrymmas i t ex Farsta, Kista, Skärholmen eller Vällingby. Det finns därför inte anledning att i första hand projektera ett ”superbibliotek” i Stockholms innerstad.

Särskilt uttalande gjordes av Margaretha Jernberg m.fl. (fp) enligt följande.

En utbyggnad av det världsberömda Stadsbiblioteket vid Sveavägen är en viktig uppgift för Stockholms stad. Det förra kulturborgarrådet Birgitta Rydell (fp) tog initiativ till att utlysa en arkitekttävling om en utbyggnad av Stadsbiblioteket. Denna tävling bör genomföras. Stockholms stad bör också genomföra öppna möten för att diskutera frågan om Stadsbibliotekets framtida utformning och biblioteksverksamheten i Stockholm.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Didar Samaletdin m.fl. (fp) och Birgitta Waller (mp) till förmån för eget yrkande enligt följande.

Det av Gunnar Asplund ritade huvudbiblioteket vid Sveavägen/Odengatan har under sina 76 år tjänat många generationer av stockholmare. Byggnaden är av stort kulturhi-

storiskt värde och skall även i framtiden fungera som stomme i stadens biblioteksväsen. Det är dock helt nödvändigt att genomföra en avsevärd till- och ombyggnation, för att tillgodose låntagarnas såväl som personalens behov av nya och ändamålsenliga lokaler. De gamla lokalerna fyller inte de krav ett modernt bibliotek ställer och är dessutom för trånga. Att flytta Stadsbibliotekets hjärta till en annan plats ser vi som helt uteslutet. Odengatan/Sveavägen är den enda tänkbara platsen för Stockholms bibliotekscentrum, av historiska skäl såväl som geografiska. Området runt Odenplan kommer i framtiden att bli ett kommunikationscentrum dit stockholmarna lätt kan ta sig med tunnelbana, buss och pendeltåg. Planerna på en om- och tillbyggnad har pågått länge och nu är tiden inne att utlysa en arkitekttävling, som på ett förutsättningslöst sätt får ta sig an uppgiften att hitta konkreta och realistiska förslag till om- och tillbyggnader i den befintliga byggnadens närhet, längs med Odengatan upp mot Odenplan, längs med Sveavägen söder ut eller upp mot Observatorielunden. De förstudier som gjorts har redan öppnat för många intressanta lösningar. Även stadsdelarnas bibliotek är i stort behov av om- och tillbyggnader. Vi ser med tillfredsställelse att biblioteket vid Fridhemsplan äntligen blir upprustat. Planerna på ett nytt bibliotek i den nya stadsdelen Lindhagen måste intensifieras.

Liljeholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Magnus Hellström m.fl. (m) till förmån för eget yrkande enligt följande.

1. Som svar på remissen godkänna och överlämna följande yttrande till kommunstyrelsen:

Vi delar inte stadsdelsförvaltningens uppfattning att det skulle vara lämpligt att förläggas en utbyggnad av Stadsbiblioteket vid Odenplan till Liljeholmen eller någon annan förort. Vi tror att en utbyggnad av Stadsbiblioteket vid Odenplan fungerar bäst om den också ligger i anslutning till Stadsbiblioteket.

Vidare förordar vi en utbyggnad enligt alternativ 3, Odengatan B, då en helt ny byggnad medför frihet att planera lokalerna i enlighet med dagens önskemål. Det är också att föredra att man kan röra sig inomhus genom hela Stadsbiblioteket.

Beträffande bibliotekens uthyrning av musik och filmer tycker vi det är viktigt att man specialiserar sig på att hyra ut sådant som marknaden har svårt att tillhandahålla såsom exempelvis äldre svenska filmer och folkmusik.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Inge-Britt Lundin m.fl. (fp), tjänstgörande ersättaren Gunilla Nordin m.fl. (m) och Anders Broberg (kd) till förmån för eget yrkande enligt följande.

Att stadsdelsnämnden skulle ha beslutat i enlighet med förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av Inge-Britt Lundin m.fl. (fp), tjänstgörande ersättaren Gunilla Nordin m.fl. (m) och Anders Broberg (kd) enligt följande.

Det är glädjande att ett initiativ till utbyggnad och förbättring av Stadsbiblioteket nu har tagits. En utbyggnad av Stadsbiblioteket är välkommen och nödvändig! Det kommer att gynna kulturens förutsättningar i staden i stort och i Norrmalm specifikt.

När det gäller hur en utbyggnad skall göras, anser vi det viktigt att bevara den asplundska byggnadens karaktär. Vi tycker därför att alternativ 1 är det mest lovande, en expansion upp mot Observatoriekullen tror vi även skulle kunna gynna parken, om den genomförs på rätt sätt. Alternativ 1 har en tydligare koppling till Odenplan, och studentpalatset är mycket välkommet. Det är viktigt att man vid planeringen av det nya Stadsbiblioteket gör vad man kan för att utöka antalet läsplatser och öka tillgängligheten till biblioteket. Vi delar även förvaltningens syn på att en servering / restaurang med anslutning till Spelbomskans torg skulle kunna förstärka stadsbiblioteket som mötesplats.